

**Тернопільський державний медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського**
I.Ya. Horbachevsky Ternopil State Medical University

**Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського НАМН України**
L.V. Gromashevsky Epidemiology and Infectious
Diseases Institute of NAMS of Ukraine

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ МЕДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ

ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC PRACTICAL MEDICAL JOURNAL INFECTIOUS DISEASES

4(94)2018

© Москалюк В.Д., Івахів О.Л., Возна Х.І., 2018
 УДК 616.9:614.253.1(06)(477.85)
 DOI 10.11603/1681-2727.2018.4.9779

В.Д. Москалюк¹, О.Л. Івахів², Х.І. Возна¹

ФОРУМ ІНФЕКЦІОНІСТІВ У ЧЕРНІВЦЯХ

¹Буковинський державний медичний університет,

²Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського

Описаний хід щорічної осінньої Всеукраїнської науково-практичної конференції і пленуму ГО «Всеукраїнська асоціація інфекціоністів» на тему: «Сучасні діагностичні, лікувальні і профілактичні технології у практиці інфекціоніста», яка відбулася 4-5 жовтня 2018 р. в с. Бояни Чернівецької області. Оpubліковано рішення форуму.

Ключові слова: Всеукраїнська асоціація інфекціоністів; науково-практична конференція.

4-5 жовтня на базі ТРК «Сонячна Долина» (с. Бояни Чернівецької області) відбулися щорічна осіння Всеукраїнська науково-практична конференція і пленум ГО «Всеукраїнська асоціація інфекціоністів» (ВАІ) на тему: «Сучасні діагностичні, лікувальні і профілактичні технології у практиці інфекціоніста». У роботі конференції взяли участь близько 150 фахівців, у тому числі 75 іногородніх учасників з 20 областей України, серед них академік і член-кореспондент НАМН України, завідувачі кафедр інфекційних хвороб і дитячих інфекційних хвороб вищих навчальних медичних закладів III-IV рівнів акредитації, директор ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб НАМНУ ім. Л.В. Громашевського» і провідні науковці цього закладу, головні інфекціоністи та головні дитячі інфекціоністи областей, організатори охорони здоров'я, практичні лікарі. Організатором конференції, окрім Асоціації інфекціоністів, виступила й кафедра внутрішньої медицини та інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету.

Конференцію урочисто відкрив президент ВАІ, академік НАМНУ, засл. діяч науки і техніки України, проф. М.А. Андрейчин, який коротко зупинився на головних викликах, які стоять перед інфекціоністами в умовах реформування медичної галузі. З вітальним словом та побажаннями плідної роботи до учасників форуму звернулися ректор ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет», засл. діяч науки і техніки України, проф. Т.М. Бойчук та директор департаменту охорони здоров'я Чернівецької обласної державної адміністрації, засл. лікар України, проф. О.А. Андрієць.

Проведено 4 пленарних засідання і постерну сесію. Великий інтерес викликала проблемна доповідь академі-

ка М.А. Андрейчина (Тернопіль) щодо інфекційної захворюваності у період медичної реформи в Україні, в якій ретельно висвітлено захворюваність на інфекційні недуги і смертність від них у 2006-2018 рр; у тому числі й негативну динаміку щодо ВІЛ-інфекції. Доповідач відзначив суттєвий приріст захворюваності на низку інфекцій у 2017 р., порівняно з 2016 р., зокрема на гострі кишкові (на 16,8 %), менінгококову інфекцію (на 20,7 %), хворобу Лайма (на 44,5 %) та ін., а також збільшення кількості спалахів кишкових інфекцій в Україні за останні роки. Академік М.А. Андрейчин детально зупинився на причинах виникнення епідемії кору в Україні і шляхах її подолання. Наприкінці своєї доповіді президент ВАІ переконливо обґрунтував причини несприятливої епідемічної ситуації в Україні, відзначивши насамперед: провали планової імунопрофілактики (імунізовано лише 45 % дітей); невпинне зниження матеріального добробуту населення; кризу системи охорони здоров'я і незавершену реформу; ліквідацію санітарно-епідеміологічної служби і поки що малу ефективність нових державних структур; інтенсифікацію міграційних процесів; зростання резистентності збудників до антибіотиків і хіміопрепаратів; екологічні проблеми (потепління, антропогенні впливи); також вкрай недостатнє фінансування державної медицини і наукової сфери, а також чотирирічну війну.

Ретельний аналіз і оцінку стану вакцинопрофілактики в Україні та пов'язані з ним ризики представила директор ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України», чл.-кор. НАМНУ, проф. В.І. Задорожна (Київ). Так, у своїй доповіді професор показала динаміку випадків кору у світі та Україні зокрема, а також «внесок» нашої держави в епідситуацію з кору в Європейському регіоні (76,2 % – у 2006 р., 47,6 % – у 2006 р. та 22,4 % – у 2017 р.). Були висвітлені й дані про охоплення щепленнями проти кору, паротиту та краснухи в Україні за останні десять років і динаміка виконання плану щеплень у 2017 р. Доповідач зазначила, що за розрахунками, зробленими Інститутом епідеміології та інфекційних хвороб на 2010 рік, на 1 гривню, вкладену у вакцинацію проти кору, припадає 136,6 грн економії. Професор В.І. Задорожна також навела дані про кількість хворих на дифтерію, кашлюк, поліомієліт і дала оцінку стану вакцинопрофілактики

в Україні щодо цих недуг. Було наголошено, що у матеріалах 7-го засідання Незалежної ради з питань моніторингу Україна має статус території високого ризику поширення поліомієліту разом з країнами Північно-Східної Африки, Кенією, Лівією, Угандою та Єменом. Доповідач детально зупинилась й на динаміці захворюваності на грип та ГРВІ в Україні за останні 4 сезони та кількості провакцинованих осіб, а також штамовому складі сезонних вакцин. У своїх висновках професор відзначила, що така епідситуація із цих недуг сталася передусім внаслідок невиконання Законів України. Зазначила й шляхи покращення стану імунітету та захисту населення від інфекційних хвороб в країні, які відображені у рішенні конференції.

Проф. В.Ф. Марієвський (Київ) у деталях окреслив проблему трансмісивних хвороб в Україні. Доповідач привернув увагу до складної епідемічної ситуації з цих недуг і зазначив, що попри це заходи з протидії їм в Україні скорочуються, тому епідемічний процес стає неконтрольованим. У країні суттєво знизилась рівень та ефективність моніторингу за фауністичним складом переносників, їх зараженням збудниками трансмісивних хвороб. Також відсутня настороженість у медичних працівників і, як наслідок, не своєчасні діагностика, лікування з хронізацією процесу та проведення протиепідемічних заходів.

Низка доповідей була присвячена питанням вірусних гепатитів. Зокрема, засл. лікар України, проф. Л.В. Мороз детально висвітлила міжнародні рекомендації щодо вибору безінтерферонових схем терапії хронічного гепатиту С (ХГС) і можливості застосування їх в Україні. Доповідачка слушно зауважила, що новітні комбіновані протівірусні препарати прямої дії в нашій державі, на жаль, не зареєстровані, що різко обмежує вибір ефективної схеми лікування для багатьох пацієнтів. Досвідом прогнозування швидкості прогресування фіброзу печінки та ефективності протівірусної терапії ХГС у ВІЛ-інфікованих пацієнтів поділилась д-р мед. н. Т.І. Коваль (Полтава). Проф. В.П. Малий (Харків) зупинився на клінічній ефективності гепатопротекторів з переважно детоксикаційною дією. Доповідач висвітлив імунні механізми гепатотоксичності, принципи лікування захворювань печінки, основні вимоги до «ідеального» гепатопротектора, його механізмів дії та проблемах, пов'язаних з призначенням таких препаратів, а також поділився досвідом ефективного застосування універсального гепатопротектора ремаксолу при порушеннях функцій печінки внаслідок гострого чи хронічного її пошкодження. На питаннях хронічної втоми у хворих на ХГС та її значення для своєчасної діагностики недуги зупинилась доц. О.Б. Ворожбит (Львів). Доповідачка зауважила, що антидепресанти не ефективні для лікування підвищеної втомлюваності у пацієнтів з холестатичними захворюваннями печінки, тоді як адеметионін (гептрал) має подвійний фокус впливу – покращує функціональний стан печінки та усуває втомлюваність.

Основні проблеми ко-інфекції ВІЛ/ТБ висвітлила Т.Р. Колотило (Чернівці). Вона зазначила, що ВІЛ-інфекція і туберкульоз (ТБ) на сьогодні становлять глобальну проблему. Основними причинами погіршення епідемічної ситуації з ТБ і ко-інфекції ВІЛ/ТБ визнано зміни біологічних властивостей мікобактерій туберкульозу з розвитком полі- та мультирезистентності штамів до антимікобактерійних препаратів, а також соціально-економічна криза, що поглиблюється через військові дії на сході України.

Сучасні особливості клінічних проявів, методів діагностики і лікування ентеробіозу навела засл. діяч науки і техніки України, проф. К.І. Бодня (Харків). Доповідачка наголосила, що значному поширенню в Україні деяких видів гельмінтозів сприяють неналежна підготовка лікарів лікувально-профілактичної мережі і недостатня увага їх до виявлення, лікування та диспансеризації хворих на гельмінтози, а також використання малоефективних методів діагностики (наприклад, нативний мазок). Новій протозойній інфекції – циклоспорозу була присвячена доповідь проф. Т.В. Чабан (Одеса), яка наголосила на небезпеці цієї інвазії для України.

Проф. В.І. Трихліб (Київ) проінформував про особливості сучасного перебігу кору та діагностичні помилки щодо цієї недуги, відзначив, що у дорослих значно частіше почали виникати такі ускладнення, як пневмонія, панкреатит, реактивний гепатит. Доц. М.Н. Гарас (Чернівці) навів клінічний випадок вродженого кору, довів необхідність при підозрі на внутрішньоутробне інфікування тестування сироватки крові новонародженого на наявність специфічних для кору антитіл IgM та IgG, а також визначення нуклеїнових кислот вірусу в крові, слині та/або сечі. Доповідач також зазначив, що у зв'язку зі спалахом кору і несприятливою епідеміологічною ситуацією щодо Лайм-бореліозу поєднання зазначених інфекційних захворювань є можливим. На підтвердження цього представлено випадок поєданого перебігу кору та хвороби Лайма у підлітка, відзначено характерні клінічні симптоми обох захворювань, посилення мігруючої еритеми на тлі корового висипу.

Доц. М.І. Шкільна (Тернопіль) детально зупинилася на питаннях детекції антитіл до антигенів комплексу *B. burgdorferi sensu lato* (*s. l.*) у сироватці крові хворих методом ІФА. Встановлено, що при скринінговому обстеженні антитіла до антигенів *B. burgdorferi s. s.*, *B. garinii*, *B. afzelii*, *B. spielmanii* виявлено у 53,2 % пацієнтів у різних лікувальних закладах Тернополя. Антитіла до *B. spielmanii* на території Тернопільщини у пацієнтів знайдено вперше. Гуморальну відповідь на поверхневий антиген (*OspC*) *B. spielmanii* відзначено у 30 (48,4 %) із 62 осіб. На думку доповідача, наведені дані свідчать про значне розповсюдження *B. spielmanii* та низьку поінформованість лікарів щодо цієї недуги.

Про математичне моделювання інфекційного процесу в діагностиці і прогнозуванні перебігу інфекційних хвороб

доповів проф. М.Д. Чемич (Суми). Зокрема він переконливо довів доцільність створення системи підтримки ухвалення рішення (СПУР) на підставі виявлених особливостей перебігу захворювання і фармакоекономічного аналізу для вибору оптимальної, патогенетично обґрунтованої схеми лікування хворих на ГКІ і прогнозування ризику розвитку несприятливих наслідків в осіб з ВІЛ-інфекцією.

Питанням доказової медицини, а саме клінічним дослідженням і їх цінності в практиці лікаря-інфекціоніста, присвятив виступ проф. О.М. Зінчук (Львів). Доповідач зазначив, що у щоденній медичній практиці (у діагностиці, лікуванні й профілактиці) доцільно використовувати лише ті методики, ефективність яких доведена в епідеміологічних, клінічних дослідженнях із застосуванням математичних оцінок імовірності успіху й ризику. Основними медичними базами, де публікуються дані доказової медицини є: The Cochrane Library, ClinicalKey, UpToDate, EASL, AASLD та ін.

На особливостях сучасного перебігу бешихи та інформативності індексів ендогенної інтоксикації при цій недугі зупинився О.С. Саєнко (Суми). Зокрема зазначено, що на активний запальний процес, активацію тканинного розпаду, системну імунну відповідь вказує суттєве підвищення лейкоцитарного індексу інтоксикації, гематологічного показника інтоксикації, вираженіше при рецидивній бешихі, тоді як індекси неспецифічної реактивності (індекс імунореактивності, індекс співвідношення нейтрофілів і лімфоцитів, індекс співвідношення еозинофілів і лімфоцитів) при цій формі недуги знижуються, порівняно з первинною бешихою.

Розгляд актуальних питань діагностики і терапії інфекційних хвороб продовжився на другий день роботи конференції. Так, проф. В.П. Малий презентував свою монографію, присвячену актуальним питанням єрсиніозу, спричиненого *Yersinia pseudotuberculosis*. Міжнародні зусилля у подоланні епідемії гепатиту С (ГС) і місце України в глобальній стратегії ВООЗ елімінації гемоконтактних гепатитів в Європі були темою доповіді засл. лікаря України, проф. О.А. Голубовської (Київ). Зокрема вона відзначила, що проблемами реалізації стратегії елімінації ГС в Україні є відсутність лабораторної підтримки і референс-лабораторії, обмежене фінансування державної програми, висока вартість оригінальних препаратів (потрібні генерики), незареєстровані препарати для лікування генотипів 2 і 3 вірусу ГС (даклатасвір та інші пангенотипові засоби), обмежені можливості переліковування (3D лише в рамках закупівель), лікування хворих з термінальними захворюваннями нирок і печінки, відсутність уваги до особливих ключових груп (пацієнти з гемофілією). Нові дані про діагностику та лікування ехінококозу печінки навела доц. Т.А. Велієва (Харків). На проблемних питаннях диференційної діагностики кашлюку у дорослих зупинилась Н.О. Іванченко (Львів). Наголошено, що дорослих, в яких кашель триває понад 14 днів, необхідно обстежувати на

кашлюк і, за потреби, призначати етіотропну терапію. А.Л. Процик (Івано-Франківськ) зупинився на стані системи антиоксидантного захисту та ступені ендогенної інтоксикації у хворих на комбіновану інвазію лямбліозу з аскаридозом.

Під час роботи конференції були запропоновані до розгляду й стендові доповіді, які стосувалися різноманітних аспектів діагностики та лікування широкого спектру актуальних інфекційних захворювань.

Відбувся й пленум ГО «Всеукраїнська асоціація інфекціоністів», де свою доповідь «Надання допомоги інфекційним хворим в умовах реформи медичної галузі» представив президент ВАІ, академік НАМНУ, проф. М.А. Андрейчин. Жваво обговорено майбутнє інфекційної служби.

За результатами конференції і пленуму прийнято рішення-рекомендації щодо підвищення рівня надання допомоги інфекційним хворим у лікувально-профілактичних закладах охорони здоров'я та впровадження в практику вищих медичних навчальних закладів України.

Рішення

Всеукраїнської науково-практичної конференції і пленуму ГО «Всеукраїнська асоціація інфекціоністів» на тему:

«Сучасні діагностичні, лікувальні і профілактичні технології у практиці інфекціоніста»

1. *Визнати стан імунпрофілактики в країні критичним, що загрожує втраті контролю над тими інфекційними хворобами, які впродовж багатьох десятиліть вважалися керованими засобами специфічної профілактики.*

2. *У зв'язку з інтенсифікацією епідемічного процесу більшості інфекційних хвороб і критичним станом імунпрофілактики в Україні, що становить безпосередню загрозу здоров'ю нації, надіслати рішення конференції у Комісію з біобезпеки при РНБО України для обговорення цього питання на її засіданні та ухвалення відповідних рішень для подолання або усунення існуючих епідемічних ризиків.*

3. *Просити МОЗ забезпечити розподілення існуючого запасу притидифтерійного, протиправцевого, протибутулінічного антитоксинів (сироваток) по регіонах України, що дасть змогу своєчасно розпочинати специфічне лікування хворих.*

4. *Просити МОЗ у процесі створення окружних лікарень і скорочення інфекційних стаціонарів у лікарнях нижчого рівня, суттєвого поліпшення матеріальної бази та оснащення інфекційних відділень окружних лікарень. Забезпечити наявність посади інфекціоніста у кожному центрі первинної медичної допомоги і кожній клініці інтегративної допомоги.*

5. *Звернутись до МОЗ України, щоб у фінансуванні охорони здоров'я на 2019 р. було передбачено виділення*

цільових коштів на державні програми боротьби з інфекційними хворобами.

6. Просити голів обласних осередків Асоціації інформувати президію ВАІ про наявні обласні і міські інфекційні лікарні, число інфекційних відділень у багатопрофільних лікарнях, число КІЗів поліклінік, кількість інфекціоністів (ставок) в області – станом на 1.01.2018 і 1.01. 2019 рр.

7. Запропонувати МОЗ України відновити доплату за несприятливі умови праці працівникам організацій та установ медичної освіти України, які працюють з інфекційними хворими, інфекційним матеріалом, спираючись на Постанову Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267.

8. Просити МОЗ України забезпечити державне фінансування інфекційних лікарень. Перетворення останніх у «некомерційні неприбуткові підприємства» порушить виконання Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» в частині безоплатного надання медичної допомоги інфекційним хворим.

9. Просити МОЗ внести доповнення і поправки до існуючих нормативних документів щодо організації роботи первинної ланки (сімейних лікарів) в епідемічний період (грип, ГРІ тощо) з метою забезпечення територіального обслуговування населення.

10. За участю Центру громадського здоров'я створити експертну групу з розробки «Національної інтегрованої програми з профілактики, діагностики та лікування інфекційних та паразитарних хвороб».

11. У зв'язку з автономізацією роботи закладів вищої медичної освіти і ліквідацією опорних кафедр створити при президії ВАІ координаційну комісію завідувачів кафедр інфекційних хвороб з епідеміологією для узгодження навчальних планів, робочих програм тощо.

У рамках роботи конференції відбулася спеціалізована виставка виробників фармацевтичних препаратів, вакцин, імуноглобулінів, засобів діагностики та лабораторного і медичного обладнання, продуктів лікувального харчування, біологічно активних і харчових добавок тощо.

Програма конференції була з успіхом виконана у повному обсязі. В умовах сучасного реформування системи охорони здоров'я конференція, насамперед, стала дієвим професійним майданчиком для обміну досвідом, обговорення найгостріших питань у світовій та українській інфектології.

Культурна програма для гостей та учасників конференції включала оглядову екскурсію історичною частиною м. Чернівці. Гості конференції високо оцінили організаційний і науково-практичний рівень конференції.

INFECTIOUS DISEASES DOCTOR'S FORUM IN CHERNIVTSI

V.D. Moskaliuk¹, O.L. Ivakhiv², Kh.I. Vozna¹

¹Bukovyna State Medical University,

²I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

SUMMARY. The course of annual All-Ukrainian scientific and practical conference and the plenary meeting of the Public Organization «All-Ukrainian Society of Infectious Diseases Specialists» on the topic: «Modern Diagnostic, Therapeutic and Preventive Technologies in the Practice of Infectious Diseases Specialists», which took place on October 4–5, 2018 in the village of Boiany, Chernivtsi region, were described. The decision of forum was published.

Key words: All-Ukrainian Society of Infectious Diseases Specialists; scientific and practical conference.

Відомості про авторів:

Москалюк Василь Деонісійович – д. мед. н., професор кафедри внутрішньої медицини та інфекційних хвороб ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»; vdmoskaliuk@ukr.net

Івахів Олег Любомирович – к. мед. н., доцент кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського; olivakhiv@ukr.net

Возна Христина Ігорівна – к. мед. н., асистент кафедри внутрішньої медицини та інфекційних хвороб ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»; tinaua88@gmail.com

Information about authors:

Moskaliuk V.D. – Doctor of Medicine, Professor of Internal Medicine and Infectious Diseases Department of Bukovyna State Medical University; vdmoskaliuk@ukr.net

Ivakhiv O.L. – Candidate of Medicine, Associate Professor of Infectious Diseases with Epidemiology, Skin and Venereal Illnesses Department of I. Horbachevsky Ternopil State Medical University; olivakhiv@ukr.net

Vozna Kh.I. – Candidate of Medicine, Assistant of Internal Medicine and Infectious Diseases Department of Bukovyna State Medical University; tinaua88@gmail.com

Конфлікту інтересів немає.

Authors have no conflict of interest to declare.

Отримано 26.10.2018 р.